

Ibáñez Fanés és l'autèntica revelació de la nostra literatura

Per la porta del darrere

É ALEX SUSANNA

És així que en Jordi Ibáñez Fanés (Barcelona, 1962) s'ha infiltrat a la literatura catalana: per la porta del darrere, com qui no vol la cosa, però alhora recolzat per bons editors (editors dels d'abans, editors que creuen en el que publiquen i no s'esveren davant la seva possible manca de comercialitat). De primer va ser *Nou homenatges i altres problemes* (Quaderns Crema, 2000), després la novel·la *Una vida al carrer* (Tusquets, 2004), i ara el nou poemari *La porta del darrere* (com a segon número de la col·lecció *Punts Cardinals*, d'Angle Editorial, just darrere Miquel Desclot, que ara fa un any hi va publicar la seva inexhaurible pedrera de versions poètiques, *De tots els vents*).

El fet és que cada vegada m'ha passat el mateix, amb aquest gran desconegut de les nostres lletres: la seva lectura ha estat un revulsiu, però aquest cop l'evidència se m'ha imposat. Per mi en Jordi Ibáñez és la sorpresa més grata -vull dir més potent, més sibil·linament incordiant i per això mateix estimulant- que ens ha deparat la literatura catalana d'aquests últims anys. Algú que té la virtut de posar-nos en evidència, com a autors i com a lectors, i alhora tensar els contorns tan deixats de la nostra prosa i poesia, en el seu cas més acostades que mai. Ell és l'autèntica revelació, l'imparable amagat, el quietista sorneguer, un dels escassíssims autors que realment s'ha fet un lloc en el recent panorama de la nostra literatura. Sense manifestos ni proclames ni cap forma de rebombori: només amb l'ajut d'uns quants poemes i d'una excel·lent novel·la (a parer meu, la més interessant que es va publicar l'any passat, i això que n'hi havia unes quantes).

I si aquells primers poemes ja eren francament bons -algú com en Narcís Comadira se'n va adonar de seguida,

però em sembla que pocs més-, els del seu segon llibre encara ho són més: són d'aquells que et reconcilien dràsticament amb un gènere i una tradició. Un gènere que a diferència d'altres tolera molt malament la mitjanja, i una tradició que a parer meu sobreviu massa ofegada en ella mateixa. Llevat de quatre excepcions, poc airejada i desinhibida, poc disposada a deixar-se contaminar per la realitat o el pensament i, en el fons, poc confiada en les possibilitats del seu instrument. El problema, però, no és només nostre: el tenen la majoria de tradicions poètiques europees, començant per la castellana, la italiana o la francesa, que estan massa

en mans de professionals del gènere: autors que de tant creure-hi han acabat creient-s'ho i fent-ne un ofici, autors massa previsibles i gens partidaris de "la tècnica difícil de deixar passar el poema", com diu el nostre autor. Ningú no sembla recordar aquell savi precepte de Montale: un excés de pràctica malmet la veu poètica. I és així com anem desenganyant-nos de la poesia actual i tornant un cop i un altre a certes veus d'un passat que mai no mor. Si ens fixem en els dos autors que més han influït en la poesia catalana i castellana d'aquest últim mig segle, Ferrater i Gil de Biedma, de la conxorxa dels quals encara en viu una i altra tradició, ens

adonarem que cap d'ells va exercir de poeta gaire temps: hi van apostar fort durant uns anys, però després van desertar-ne amb la mateixa radicalitat amb què hi havien entrat.

Què pot dir-se dels nous poemes d'Ibáñez Fanés si no que són intel·ligents i divertits, i plens també d'efectes retardats i secundaris com certs explosius o medicaments? O que saben molt bé a qui s'adrecen, i això els evita de caure en un dels paranys més freqüents ("que un vers que no sap a qui parla / sembla aquell que de cap es llança / a una piscina que han buidat / o que invoca l'eternitat", com deia no sé qui): paradoxalment, la precisió dels seus destinataris no ens priva, ans tot al contrari, que siguin més compartibles. O que des del primer a l'últim plantegen un fruitós diàleg amb la tradició (la pròpia i d'altres) fins a gairebé confondre-s'hi: certs poemes no són sinó variacions i apropiacions de textos d'altri.

Però per damunt de tot transmet la rara impressió que per a l'autor la poesia és un autèntic camp de proves on el primer que es posa en joc és ell mateix i les seves certituds: el llibre ens acarà amb un ampli espectre d'experiències referencials i registres formals, i és com si poema a poema l'autor hagués de renegociar els termes en què tot aquest material s'hi encabeix profitosament. Un viatge de noces, un museu, un cementiri, un bateig, un carrer, un llit, una conversa o un llibre són alguns dels escenaris on l'autor enroca a fi d'extreure o conquerir una mínima porció de sentit: aquella que justament només existeix gràcies al poema. Altrament dit, construeix realitat mitjançant la recerca d'una forma o altra de sentit, i és de la tensió subsegüent que els poemes obtenen la força mental que els distingeix de manera tan evident per damunt la majoria dels seus corelegionaris: "Per això des d'aleshores mossegues / tot el que es mou al teu voltant, sovint / les teves pròpies mans, enguantades / amb el desfici incontinent / d'una escriptura en forma de muntanya".

La fractura democràtica hexagonal

PERE VERDAGUER

Es partidaris francesos del sí al referèndum sobre la Constitució europea, i en particular el govern, s'han mobilitzat força aquestes darreres setmanes, i anuncien cartells de quatre metres per tres (que pagaran també sens dubte els partidaris del no a través dels impostos). De tal manera que els partits d'esquerra, altres que el socialista, s'han queixat davant el Consell d'Estat per aquesta propaganda que qualifiquen, justament, d'Estat. És ben cert que això, en un sistema democràtic, fa mala espina i portarà cua. Com també fa mala espina la intervenció en la campanya nacional de personatges d'altres països i que tenen càrrecs importants als organismes europeus. No és gens demostrat que una

tal iniciativa no hagi tingut efectes contraproduents. En tot cas els sondeigs, després d'una tímida pujada del sí per damunt del cinquanta per cent, han tornat a passar a favor del no. A vegades com més se'n fa, pitjor.

La mobilització espectacular a favor del sí demostra en tot cas una fractura democràtica greu. Si hom fes votar els parlamentaris, com s'ha fet en diversos llocs, la majoria del sí seria aclaparadora, també a França. A l'Estat espanyol, el referèndum no és gaire significatiu de l'opinió pública real a causa de l'enorme percentatge dels abstencionistes, que, com a mínim, se sentien poc al·ludits per la consulta. A Alemanya no es farà cap referèndum perquè no ho preveu la seva Constitució. De fet, el poble serà con-

sultat directament només en una minoria de països. Per tornar a França, recordem que el govern va organitzar un gran xou d'artistes i intel·lectuals favorables al sí, i Chirac no s'ha privat d'intervenir repetidament a la televisió sense contradictors, i ha aprofitat totes les ocasions, i fins el primer vol de l'Airbus, per recalcar la necessitat del vot positiu a Europa.

Tenim, doncs, una situació nova, amb una majoria imponent de polítics, de quadres i de gent coneguda d'una banda, i una bona meitat de la població (forçosament qualsevol) de l'altra. La primera, evidentment, es considera l'única qualificada i afirma que si la gent treballadora pensa diferent d'ella és que no comprèn de què es tracta, i que hom aconseguirà de convèncer-la amb una bona pedagogia. Dit d'una altra manera, se li vol fer entrar el sí al cap amb cal-

çador, si convé. Hom no vol veure que els que anuncien que votaran no en realitat no en fan gaire cas, de la Constitució proposada (d'altra banda tan poc clara que els entesos tant li fan dir una cosa com la contrària), perquè el que refusen, ells, és l'Europa que hom els ha anat fent al llarg dels anys i que no veuen gaire que hagi arranjat les coses. Refusen una Europa liberal a ultrança, antisocial i que arrossega el continent cap a una globalització que els repugna. Així que s'ha produït una fractura democràtica que dobla, subratlla i agreuja la fractura social que volia suprimir Chirac abans d'arribar a la presidència de la República. Una fractura democràtica que travessa els partits majoritaris tant de dreta com d'esquerra i que serà difícil de fer oblidar després del referèndum.